

คำอธิบาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดย

โดยหลวงประดิษฐ์ มนูญกรม

(ปรีดี พนมยงค์)

(ต่อจากเล่ม ๕)

มาตรา ๒๖

ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์
จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อการอันใดอันหนึ่งอันได้
ระบุให้ ท่านว่าผู้เยาว์จะจำหน่ายทรัพย์สิน
นั้นเป็นประการใด ภายในขอบ ของการที่ระบุ
ให้ นั้นก็ทำได้ตามใจสมัคร อนึ่งถ้าได้รับอนุญาต
ให้ จำหน่ายทรัพย์สินโดยมิได้ ระบุไว้ เพื่อการ
อันใด ผู้เยาว์ก็จำหน่ายได้ตามใจสมัคร

คำอธิบาย

มาตรา ๕ เป็นบทบัญญัติ ขยายความมาตรา ๒๑ กล่าวคือ นอกจากผู้แทนโดยชอบธรรม จะอนุญาต หรือยินยอมให้ ผู้เยาว์ กระทำการ เป็นบางสิ่งบางอย่างแล้ว ผู้แทนโดยชอบธรรมอาจที่จะอนุญาตให้ผู้เยาว์จำหน่ายทรัพย์สินเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

๑. กิจการอันผู้แทนโดยชอบธรรมได้
ระบุไว้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้เยาว์มีสิทธิที่จะจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ภายในขอบของการที่ได้ระบุไว้ตามใจสมัคร เช่น

ก. ผู้เยาว์ได้รับเงินจาก ข. ผู้แทนโดยชอบธรรม ๑๐ บาท เพื่อให้ซื้อเสื้อ ก. อาจเอาเงินซื้อเสื้อผ้าเนื้อดี ๑ ตัว ราคา ๑๐ บาท หรือจะซื้อผ้าเนื้ออย่าง กลาง ๒ ตัว ราคาตัวละ ๕ บาท ก็ได้

ตามอุทาหรณ์นี้ จะเห็นได้ว่า เงิน ๑๐ บาท เป็น ทรัพย์สินที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้อนุ-

ญาติให้จำหน่าย การซื้อเสื่อ เป็นกิจการที่
ผู้แทนโดยชอบธรรมได้ระบุนไว้ และการที่จะ
เลือกเนื้อผ้านั้นผู้เยาว์ยอมทำได้ตามใจสมัคร
เพราะอยู่ภายในขอบแห่งการนั้น ผู้เยาว์
จะเอาเงิน ๑๐ บาทไปจ่ายอย่างอื่นไม่ได้

๒. กิจการอันผู้แทนโดยชอบธรรมไม่ได้
ระบุนไว้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้เยาว์ก็มีสิทธิที่จะ
จับจ่ายอย่างใดก็ได้ตามใจสมัคร เช่น

ข. ผู้แทนโดยชอบธรรมให้เงิน ก. ๑๐
บาท ในคราวสงกรานต์ โดยมีได้ระบุนว่าเพื่อ
การอันใด ก. จะเอาไปซื้อแหวน หรือ ซื้อ
ขนมรับประทานก็ได้ การเหล่านี้ไม่เป็นโมฆีย
ตามอุทธรณ์นั้น จะเห็นได้ว่า ก. จะเอา
เงิน ๑๐ บาทไปซื้อสิ่งของอย่างใด ก็ได้ตามใจ
สมัคร

ปัญหา

ปัญหาจึงเกิดขึ้นคล้ายกับมาตรา ๒๑ กล่าว
คือ มาตรการนี้จะเป็น บทบัญญัติที่ไว้บังคับใน
เรื่องผู้เยาว์ทุกๆ ชนิด หรือจะต้องแยกผู้เยาว์

ออกป็นเด็กที่รู้ैयाงษาและไม่วู้ैयाงษา? ทัง
นี้ก็เนื่องมาจากเหตุที่ว่า ถ้ามาตรานี้ใช้บั้งคับ
เด็กที่ไม่วู้ैयाงษาด้วยแล้ว ผลร้ายก็อาจจะ
มีแก่เด็ก เพราะการที่ผู้แทนโดยชอบธรรม
ของเด็กได้อัญญาตไว้อย่างกว้าง ๆ เช่นนี้ อาจ
นำมาซึ่งความเสียหายต่อผลประโยชน์ของเด็ก
และ ความคุ้ม ครอง บัอง กัน ผู้อื่น อายุ อาจ
เลื่อนลอบได้

ผู้เยาว์จะขออนุญาตผู้แทนโดยชอบธรรม เพื่อทำกิจการค้าขายรายหนึ่ง ฤหหลายรายก็ได้ ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่อนุญาต และผู้เยาว์ร้องขอต่อศาล ๆ จะมีคำสั่งมอบอำนาจให้ผู้เยาว์ทำกิจการค้าขายก็ได้ เมื่อเห็นว่าการนั้นจะเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์

คำอธิบาย

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่ยอมให้ผู้เยาว์ มีสิทธิทำการค้าขายได้ เมื่อ

๑. ผู้แทนโดยชอบธรรมให้อนุญาต หรือ
๒. ถ้าผู้แทนโดยชอบธรรมไม่อนุญาต ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งมอบอำนาจให้ เมื่อการนั้นเป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์ เช่น
 - ค. พ่อค้าเข้าสารตาย มีบุตรชายคนหนึ่ง คือ ก. ผู้เยาว์อายุ ๑๖ ปี ข. เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของ ก. ก. จะขออนุญาต ข. ทำการขายเข้าสารแทน ค. บิดา หรือจะขออนุ-

ญาติขายเข้าสาร อีกหลายแห่งก็ได้ ถ้า ข.

อนุญาต

ถ้าหาก ข. ไม่อนุญาต ก. อาจร้อง ต่อศาลฯ อาจมีคำสั่งมอบให้ ก. ทำการขายเข้าสารนั้นได้ ถ้า การขายเข้าสารนั้น เป็นประโยชน์แก่ ก. และซึ่ง ก. มีความรู้และไหวพริบเพียงพอที่จะทำได้เอง

สิทธิของผู้เยาว์ในการที่จะประกอบกิจการค้าขายตามมาตรานี้ต่างกับ สิทธิของผู้เยาว์ในการที่จะกระทำการตามมาตรา ๒๖ เพราะเหตุว่าตามมาตรา ๒๖ ผู้เยาว์จะพึงรับผิดชอบเช่นบุคคลบรรลุนิติภาวะก็ แต่จะเพาะจำนวนทรัพย์สินที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้อนุญาตไว้ เช่นตามอุทหากรณ์ ๑ ใต้มาตรา ๒๖ ถ้าหากผู้เยาว์ไปซื้อเสื้อราคา ๑๕ บาทแล้ว ผู้เยาว์ จะรับผิดชอบแต่เพียง ๑๐ บาท ส่วนอีก ๕ บาทนั้น ต้องว่ากล่าวกันตามหลักเรื่องโมฆียกรรมคือผู้เยาว์อาจที่จะปฏิเสธได้

๒๘๔

แต่ ถ้า ผู้เยาว์ได้รับ อนุญาตให้ทำ กิจการ
ค้าขายตามมาตรฐานแล้ว ผู้เยาว์ อาจที่จะต้อง
รับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน สำหรับหนี้สิน
อันเนื่องมาจากกิจการค้าขายนั้น ให้ดูมาตรา
๒๘๘ ต่อไป

๒๘

ผู้เยาว์ได้รับอนุญาต ให้ทำกิจการ ค้ำขาย
 ทรัพย์สิน ฤ็หลายรายแล้ว ในความเกี่ยว
 พันกับกิจการค้ำขายอันนั้น ท่านว่าผู้เยาว์มี
 ฐานะเสมือน ดังบุคคล ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว
 ฉะนั้น

ในกรณีเช่นนั้น ถ้าผู้เยาว์ไม่สามารถจัดการ
 ค้ำขายนั้นได้ ผู้แทนโดยชอบธรรมฤ็ศาล
 จะกลับ ถอน คินอนุญาต เสียก็ได้ สุดแล้วแต่
 กรณี

คำอธิบาย

มาตรา^๕ นี้ มีข้อความแยกออกได้ เป็น ๒ ...
 วรรค

วรรค ๑

บัญญัติ ถึง ความสามารถ ของ ผู้เยาว์ ใน
 ความเกี่ยวพันกับกิจการค้ำขายซึ่งผู้เยาว์ได้รับ
 อนุญาตให้ ทำ ว่า ผู้เยาว์ มีฐานะเสมือน
 บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว กล่าวคือผู้เยาว์
 สามารถทำกิจการใด ๆ ได้ โดยลำพัง ไม่จำเป็นต้อง
 ต้อง ขออนุญาต ต่อผู้แทน โดยชอบธรรม อีก

และผู้เยาว์จำต้องรับผิดชอบคนภายนอกโดยไม่
จำกัดจำนวน เช่น

ก. ผู้เยาว์ได้รับอนุญาตจาก ข. ให้ทำการ
ขายเข้าสาร ก. จะทำสัญญารับซื้อเข้าหรือจ้าง
ง. มาเป็นลูกจ้างขนส่ง ก็ได้โดยถ่วง เพราะ
กิจการเหล่านี้ เกี่ยวพัน กับการ ค้าขาย จึงเป็น
การสมบูรณ์ เหมือนดั่งกับที่บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะได้ กระทำ

ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้ว่า ผู้แทนโดยชอบ
ธรรมจะจำกัดอำนาจของผู้เยาว์ได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้เห็นว่า ผู้แทนโดยชอบธรรมมี
สิทธิจำกัดอำนาจของผู้เยาว์ แต่ข้อจำกัดนี้หา
อาจจะยกขึ้น เป็นข้อต่อสู้บุคคลผู้ทำการโดย
สุจริต (ให้เทียบมาตรา ๔๒) เช่นตามอุทธรณ์
ข้างต้น ข. อาจกำหนดไว้ว่า การจ้างลูกจ้าง ก. จะ
ต้องได้รับความยินยอมของ ข. ดังนี้ ถ้าหาก
ง. รู้หรือทราบถึงข้อจำกัดนี้แล้วยังขึ้นเข้าทำ
สัญญารับเป็นลูกจ้าง ก. โดย ข. ไม่รู้เห็นด้วย
การจ้างนี้ย่อมเป็นโมฆีย เพราะเหตุว่า ง. มิ
ได้กระทำไปโดยสุจริต (ให้เทียบมาตรา ๕)

วรรค ๒

วรรคนับัญญัติถึงการถอนคืน อนุญาต เมื่อผู้เช่าไม่สามรถจัดการค้าขายนั้นได้

๑. ถ้าหากผู้แทนโดยชอบธรรม เป็นผู้อนุญาตให้ผู้เช่าทำการค้าขาย ก็คือผู้แทนโดยชอบธรรมนั้นเองมีสิทธิถอนคืนอำนาจ เช่น

ตามอทธาหารณ์ใน วรรค ๑ สมมติว่า ก. ได้จ่ายเงินเกินกว่าจำเป็น การค้าขายก็มีแต่จะขาดทุนดังนี้ ข. มีสิทธิที่จะถอนคืน อำนาจที่ได้ให้ไว้ในวันนั้นได้

๒. ถ้าหากศาลเป็นผู้ให้อุญาต ในกรณีเช่นนั้นผู้แทนโดยชอบธรรม จำต้องขอรับรองต่อศาลให้สั่งถอนอนุญาต

มาตรา ๒๘๗

บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าภริยาสามีก็ดี ผู้บุพการีถ่วงถ่วงคือ บิดา มารดา บุ๋ย่า ตายาย ทวดก็ดี ผู้สืบสันดานถ่วงถ่วงคือ ลูก หลาน เหลน หลือก็ดี ผู้อนุบาล ญาติผู้พิทักษ์ก็ดี ญาติพนักงาน อัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

คำสั่งศาล อันนี้ให้โฆษณาใน ราชกิจจานุเบกษา

คำอธิบาย

ข้อความทั่วไป

- บุคคลวิกลจริตนั้นมี ๒ ชนิด คือ
๑. บุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ
 ๒. บุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลไม่ได้สั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ
- ผล แห่งการ กระทำ ของบุคคล วิกลจริต ๒ ประเภทนี้มีต่างกัน ให้ดูมาตรา ๓๑ และ ๓๒ แต่มาตรา ๒๘ นี้ เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวแก่

วิธี ที่ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นผู้ไร้ความสามารถ

บทที่ ๑

บุคคลวิกลจริต

บุคคลซึ่งปราศจากสติไม่รู้สิ่ง ผิดชอบ จะเป็นบุคคลวิกลจริตได้ ต้อง ประกอบ ด้วย หลัก ๒ ประการ คือ

๑. จริต หรือ สติ ของผู้นั้นถึงขนาดแห่งการวิกลจริตตามวิชาแพทย มิใช่แต่สติฟั่นเฟือน เมาสุรา ยาพิษ ตามมาตรา ๓๔ เพราะบุคคลประเภทหลัง นี้ อาจ ถูกศาล สั่ง เป็น ผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่ใช่ ผู้ไร้ความสามารถ

๒. การ วิกล จริต นั้นได้เป็น อยู่เสมอ ๆ ถึงแม้ว่า การวิกลจริต จะมีขณะที่ทุเลา บ้างก็ดี (เทียบ ตาม ประมวล กฎหมาย แห่งฝรั่งเศส มาตรา ๔๘๕) แต่บุคคลที่ปราศจากสติเพียงครั้งคราวในเวลาเจ็บป่วย เช่น เพียง ๑ วันเท่านั้น นักปราชญ์กฎหมายบางท่านลงความเห็น ว่ายังเรียกว่าบุคคลวิกลจริตไม่ได้

บทที่ ๒

ผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งว่าบุคคลวิกล

จริตเป็นผู้ไร้ความสามารถ

๑. ภริยาสามี ของบุคคลวิกลจริต
๒. ผู้บุพการี ของบุคคลวิกลจริต คือ

บิดา มารดา บุญ่า ตายาย ทวด

๓. ผู้สืบสันดาน ของบุคคลวิกลจริต
คือ ลูกหลาน เหลน ล่อ

๔. ผู้อนุบาล ของบุคคลวิกลจริต ตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐ กล่าวคือ ผู้อนุบาลมีขึ้นเมื่อศาลได้
สั่งให้บุคคลวิกลจริต เป็นผู้ไร้ความสามารถ
แล้ว แต่ก่อนที่ศาลสั่ง บุคคลวิกลจริตอาจ
มีผู้อนุบาลได้ในกรณีเช่นใดบ้างนั้น ยังไม่
มีตัวบทที่กล่าวถึง เหตุฉะนั้น จึงอาจทำให้
คิดได้ว่า บุคคลวิกลจริตซึ่งศาลยังไม่ได้สั่ง
ให้เป็นผู้ไร้ความสามารถนั้นอาจมีผู้อนุบาล
มาก่อนแล้วได้

๕. ผู้พิทักษ์ ของบุคคลวิกลจริต ๆ ซึ่งอาจ

มีได้เช่น ก. เป็นผู้เสพยาเมาเสเพลเป็น
 อาจณ ศาลได้สั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความ
 สามารถ และให้อยู่ในความพิทักษ์ของ ข.
 ดังนี้ ข. เป็นผู้พิทักษ์ของ ก. ถ้าปรากฏภายหลังว่า ก. วิกลจริต ข. ผู้พิทักษ์ก็มีสิทธิร้อง
 ขอดต่อศาลให้สั่งว่า ก. เป็นผู้ไร้ความสามารถ

๖. พนักงานอัยการ

บทที่ ๓

คำสั่งของศาล

เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้บุคคลวิกลจริต เป็น
 ผู้ไร้ความสามารถแล้ว คำสั่งของศาลนั้น
 ต้องโฆษณาในราชกิจจานุเบกษา มิฉะนั้น
 คำสั่งของศาลยังไม่มีผลต่อบุคคลภายนอก ผู้
 ทำการโดยสุจริต

บุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถนั้น ท่านว่าต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล

คำอธิบาย

เมื่อศาลสั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นผู้ไร้ความสามารถแล้ว ก็ต้องจัดตั้งผู้อนุบาลซึ่งอาจเป็นบิดา มารดา ทวด หรือผู้สืบสันดาน หรือผู้ที่สามารถรักษาตัวและประโยชน์ของผู้ไร้ความสามารถ ผู้อนุบาลมีสิทธิทำการแทนผู้ไร้ความสามารถ แต่ผู้อนุบาลจะให้อนุญาตผู้ไร้ความสามารถทำกิจการดั่งเช่นผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตแก่ผู้เยาว์ได้หรือไม่ นั้น เป็นปัญหาที่จะกล่าวต่อไปในมาตรา ๓๑

ปัญหาอาจมีว่า ถ้าสามีเป็นผู้ไร้ความสามารถ ภริยาจะเป็นผู้อนุบาลได้หรือไม่? ตามกฎหมายฝรั่งเศส ไม่ยอมให้ภริยาเป็นผู้อนุบาลสามีของตนเอง นอกจากกรณีพิเศษจะได้ลงมติให้เป็นพิเศษ (ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา ๕๐๖)

อนึ่ง ตามนัยแห่งกฎหมายฝรั่งเศส ผู้อนุบาลมีอำนาจมีขึ้นได้โดย พิณัยกรรม หรือ โดยอำนาจแห่งกฎหมาย นอกจากสามซึ่งมีสิทธิตามกฎหมายเป็นผู้อนุบาลภริยา ทั้งนี้ถือว่าผู้อนุบาลจะต้องเลือกตั้งโดยคุณ ญาติ (หรือศาล) เช่น ก. เป็นผู้รู้ความสามารถ ข. ผู้เป็นบิดา จะอ้างว่าตน เป็นผู้อนุบาลโดยธรรมชาติไม่ได้ แต่โดย ปกติคุณ ญาติหรือศาลก็ย่อมเลือกผู้ที่เป็น ญาติสนิท ส่วนในเมืองไทยจะมีบทกฎหมายอย่างไรนั้น ต้องคอยพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพอื่น ๆ ในภายหน้า